

Bistra Beatris NE GOVORI MI DOK TE PREKIDAM

Pubertetski antibonton

LEKTIRA
NARODU

ŠKOLEGIJUM

LEKTIRA

14

ŠKOLEGIJUM
LEKTIRA
14

Bistra Beatris
NE GOVORI MI DOK TE PREKIDAM
Pubertetski antibonton

Izdavač:
Mas Media Sarajevo
Fond otvoreno društvo BiH

Za izdavača:
Emina Šukalo
Dobrila Govedarica

Urednik biblioteke:
Nenad Veličković

Ilustracija na naslovnoj strani:
Kadrovi iz filma Čarli Čaplina
Potjera za zlatom

Lektura:
Srđan Arkoš
Sandra Zlotrg

Korektura:
Srđan Arkoš
Sandra Zlotrg

Dizajn-koncept:
Asim Đelilović

DTP:
Boriša Gavrilović

Tiraž:
2000 primjeraka

Bistra Beatris

NE GOVORI MI
DOK TE PREKIDAM

Pubertetski antibonton

Sarajevo, 2017.

Sadržaj

U biblioteci	7
U (narodnom) pozorištu	8
Na velikom odmoru	10
Kod zubara	11
Za stolom	12
Na telefonu	14
U školskom/javnom WC-u	15
U kinu/bioskopu.....	17
U bolnici	18
Na slavi, Bajramu, Božiću, Uskrsu... ..	20
U zbornici.....	21
U minskom polju.....	22
U muzeju	23
Na bazenu	24
U javnom gradskom prevozu.....	25
Pred spomenikom palim borcima.....	26

Na biciklu	27
Pred šalterima	28
Na plaži	29
U kampu	31
U hipermarketu	32
Na željezničkoj stanici/kolodvoru	33
U zoo-parku	34
U lunaparku i cirkusu	35
U učionici	36
U gradskom parku.....	37
U gostima	38
U šetnji s psom.....	39
U kupatilu.....	40
Na derneku/žurki/partiju	41
Na školskom izletu	42
Na aerodromu	43
U avionu	45
Na Facebooku	46
Na babinama	47
Na roditeljskom sastanku	48
Na utakmici.....	49
Na koncertu klasične muzike.....	50
Na sistematskom ljekarskom pregledu	51
Na vakcinaciji.....	52
Na ekskurziji.....	53
U likovnoj galeriji.....	55
U konclogoru	56
Na graničnom prelazu	57
U liftu/dizalu	58
Pred bodljikavom žicom.....	59
Na matuskoj.....	60
U kladionici.....	61

U biblioteci

Za mnoge ljude biblioteka je svetinja pa se i ti ponašaj tako. Na ulazu se izuj i unutra hodaj na prstima. Prije samog ulaska potrebno je oprati ruke, najbolje u nekom dezinfekcionom sredstvu, kako se knjige ne bi zarazile. Da ne bi glasom remetio tišinu, bibliotekarki ili bibliotekaru pantomimom objasni koja ti knjiga treba. Ako te uputi na katalog s karticama, koje se nalaze u posebnim ladicama, izvadi kartice knjiga koje te zanimaju i predaj ih bibliotekarki. Ako je dozvoljeno da uzimaš knjige s polica i čitaš ih u biblioteci, izaberi ih više odjednom, da ne smetaš stalnim hodanjem tamo-’vamo. Kad završiš, knjige vrati na police, ne nužno tamo odakle su uzete. Zašto bi abecedni red bio jedini red po kojem se knjige u bibliotekama slažu na police?

Ako ti se u knjizi koju čitaš nešto posebno dopada, iskini tu stranicu i ponesi kući, lakše je nego da prepisuješ. Ako želiš da i drugi poslije tebe uživaju u toj stranici, savij uho na njoj, ili podvuci hemijskom olovkom određeni dio. Možeš sa strane napisati i neki svoj komentar.

Bibliotekarku ili bibliotekara zamoli da ti knjigu koju nosiš kući zamota u foliju kako se ne bi zarazila usput. U kući je odloži na neko mjesto gdje je nećeš zaboraviti i probiti rok za vraćanje. Ako se to ipak desi, opravdaj se time da su je osim tebe čitali i ostali u porodici, komšije, poštar i lopov, koji je uhvaćen jer se usred provale začitao.

Za mrlje koje su nastale od hrane i pića (knjige se najbolje slažu uz čokoladu) reci da su bile odranije ili daj knjigu na hemijsko čišćenje.

Prilikom slikanja selfija pazi da knjiga koju čitaš ne bude okrenuta naslovom nadole.

U (narodnom) pozorištu

Kao što znaš, pozorište je kuća s velikim vratima, stubovima i stepenicama, koja je u sredini prazna, tj. u čijoj se sredini nalazi velika sala ispunjena tapeciranim stolicama, pozlaćenim ložama, uzdignutom pozornicom i kristalnim lusterom.

Sav taj kristal, pozlata i uzvišenost nameću određenu vrstu ponašanja koja za osobu tvojih godina nije prirodna, pogotovo ako je predstava dosadna ili sjediš visoko na galeriji pa glumce ne čuješ jer govore tiho, a ne možeš im ni čitati s usana jer ih ne vidiš od kristalnog lusteru.

Da li je neka predstava dosadna samo tebi ili i ostalima možeš provjeriti tako što ćeš se sve vrijeme osvrutati i posmatrati lica u publici. Ukoliko ti budu pogledima ili pokretima davali do znanja da im smetaš, to će značiti da na tebe reaguju bolje nego na predstavu.

Svaka se predstava sastoji iz tri dijela: ulazak u pozorište, boravak u sali i izlazak iz pozorišta. Prilikom ulaska ne moraš skidati cipele ispred tepiha, osim ako nemaš sa sobom papuče i želiš se u pozorištu osjećati kao kod svoje kuće. U tom slučaju cipele možeš ostaviti u garderobi. To je prostorija sa strane, s kukama i vješalicama na koje osoblje pozorišta vješa kapute i kišobrane posjetilaca dajući im zauzvrat odgovarajuće brojeve.

Na početku predstave glas iz zvučnika zamoliće gledaoce da isključe telefone. Ako si u pozorištu skupa s razredom ili školom, možeš se zabaviti i tako da redom nazoveš sve brojeve koje imaš u imeniku, za slučaj da se neko oglužio na upozorenje. Naravno, nakon što se ugasi svjetlo, publika utiša i predstava počne, jer se inače u žamoru tvoj poziv neće čuti.

Jedan od načina da ne zaboraviš svoj boravak u pozorištu jeste da praviš selfije, bez fleša, jer te zbog toga mogu opravdano izbaciti. Za snimanje u mraku koristi noćni mod, a važno je i da ruka koja drži telefon ima neki čvrst i stabilan oslonac.

Od pozorišne publike očekuje se da ne izlazi u WC tokom trajanja čina ili predstave. Međutim, i najboljoj mokraćnoj bešici

oslabi performanse ukoliko je prehladna. To ti može biti opravdanje da izađeš usred nekog monologa (to je dio predstave u kojem glumac izgovara neki duži tekst sam za sebe i za one koje u publici to zanima). Izlazak do toaleta biće zabavniji ako sjediš u sredini reda pa mjesto biraj prema potrebi za izlaskom.

Djevojkama (tzv. hostesama) koje su domaćice u pozorištu i stoje na usluzi posjetiocima objasni svoje zdravstveno stanje i potrebu koju moraš zadovoljiti. S obzirom na prisustvo pozlate i lustera, prikladnije je da koristiš riječi mala nužda i toalet, umjesto pišanje i hala. Narodno pozorište razlikuje se od drugih pozorišta po tome što se osim dramskih komada u njemu prikazuju i baletske i operске predstave.

Za operu se možeš pripremiti tako što ćeš prije početka napuniti uši vatom. Opera je puno zanimljivija kad se ne čuje pjevanje. S baletom je obrnuto: ako zažmiriš, bolje ćeš čuti dahtanje glumaca koji dižu balerine.

U pozorištu nije poželjno razgovarati s osobama koje sjede u tvojoj blizini, ali ih zato možeš mimikom pitati određene stvari, npr. koliko je sati, imaju li maramicu, ili tzv. afixu. (To je papir na kojem pišu osnovne informacije o predstavi.) Ukoliko ti odgovore glasom, slobodno ih utišaj, prstom na ustima ili tihim pssst. To što odgovaraju na tvoje pitanje ne znači da treba da smetaju ostalima.

Na kraju predstave dopušteno je i zviždati i vikati bravo, bravissimo, bissss... Ako se pri tome još i ustane, to se zove stojeće ovacije. Njih zaslužuje svaka predstava, već samom činjenicom da je završena.

S druge strane, tokom predstave dopušteno je iskazivati nezadovoljstvo zijevanjem. Pošto ni ono ne može biti glasno, dobro je prije predstave sažvakati nekoliko češnjeva bijelog luka, od čega će tvoja tiha kritika biti šire zapažena.

Prilikom izlaska iz pozorišta načulji uši i pažljivo slušaj komentare jer ih možeš poslije iskoristiti kao da su tvoji, kad budete o predstavi razgovarali u školi.

Na velikom odmoru

Veliki odmor služi tome da se nastavnici odmore, a djeca umore. Nažalost, i za jedno i za drugo je prekratak pa je prava zagonetka zašto se zove veliki. Za 15 minuta nemoguće je kupiti doplatu kredita za mobitel, uplatiti tiket u kladionici, kupiti užinu i ispuhati gume nastavniku matematike.

Školsko dvorište iskoristi za igre ganje ili žmire između automobila koje su nastavnici tu parkirali. U gužvi se možeš zabavljati podapinjanjem nogu mlađima. Njima možeš pomoći da prije pojedu čips i smoki. Ima li previše automobila, istrči na ulicu. Ne moraš gledati ni lijevo ni desno, vozači su ti koji su dužni paziti. Umastiš li ruke burekom, majonezom, kečapom ili senfom, a nemaš maramicu, obriši ih o tuđu odjeću, dok se budete tiskali na ulazu u školu.

Ukoliko ti neko ponudi da kupiš drogu, imaj pripremljen tačan iznos, da ne moraš u kladionicu da usitnjavaš.

Naravno, veliki odmor možeš iskoristiti ne izlazeći van školske zgrade, za prepisivanje zadaće, pisanje anonimnih pisama, šaranje po tuđim sveskama, bacanje papirnih aviona s prozora, ostavljanje čokolade simpatiji u torbu, ubacivanjem kreda u kantu za otpatke (koš!), pušenje u WC-u.

Selfi možeš napraviti ispred betonskog postolja s imenom narodnog heroja, čiju su bronzanu glavu odvrnuli prije tvog rođenja.

Kod zubara

Pošto zubar mora da zna sve o tvojim zubima, pa između ostalog i kakvu hranu žvaču, kidaju, drobe, krckaju i meljaju, nekoliko dana prije odlaska njemu prestani prati zube da bi zubni ljekar imao što više materijala za analizu. Prije samog pregleda, pošto nećeš moći jesti dva sata poslije, dobro jedi. Najbolje deset čeva-pa s dosta luka.

U čekaonici hvali zubara, jer ti je do sada izvadio samo jedan zdrav zub, a samo iz dva izvadio zdrave živce. Možda tako dođeš brže na red.

Na stolicu sjedi hrabro da zadobiješ povjerenje i simpatije. Odmah izvadi tri paketa papirnih maramica, jedan za pljuvačku, drugi za suze, treći za znoj.

Kad god te doktor kucne po zubima i pita boli li, reci da ne boli, jer ako kažeš drugačije, počće tu nešto da radi. Ako počne da radi ništa te ne pitajući, čim čuješ zvuk bušilice ukruti se kao zaleđen oslić, a čim ti njom dotakne zub počni da cviliš i jaučeš. Jakim stiskanjem očiju možeš iscijediti i nekoliko suza. Nastavi li, insistiraj na totalnoj anesteziji.

Tvoje je osnovno ljudsko pravo da ne trpiš bol. Ako ga zubar ignoriše, sačekaj priliku i ugrizi ga za prst kojim ti razmiče vilice. Jačinu ugriza kontroliši, da mu ne progrizeš gumenu rukavicu, jer će se od toga uspaničiti. Ako on nosi povez/masku preko lica i nosa, traži i ti za sebe jednu.

Kod zakazivanja naredne posjete nastoj da postigneš što kasniji termin. Prve koji ti ponudi odbij, s izgovorom da tada imaš zakazane druge preglede.

Ako ti nakon intervencije kažu da ne jedeš tri sata, ostani u stolici i traži infuziju.

Za stolom

Nijedna matura kao ispit zrelosti nije ravna ispitu za stolom, pogotovo u gostima, ili restoranu, a posebno u skupom restoranu, gdje je prečnik tanjira i cijena jela obrnuto proporcionalna količini.

Platnenu salvetu veži oko vrata, a za svaki slučaj zavrni i rukave. Laktovi se ne smiju naslanjati na stol pa ih nasloni na ramena susjedne osobe. Za vrijeme zdravice žvači neprimjetno i telefoniraj tiše. Kruh treba jesti trgajući komad po komad. Ako nema kruha, trgaj stolnjak.

Ako je juha vrela, puši u nju, a možeš zatražiti i malo leda da je rashladiš. Tanjur s juhom uvijek treba nagnuti od sebe, nikad prema sebi. To znači da moraš preći na drugu stranu stola ako je želiš popiti. Ne šmrči biber punim ustima! Kad jedeš špagete, izmakni se podalje od stola da te ne šamaraju. Perad/piletina se jede nožem, vilicom i zubalom. Ražnjiće skini sa štapića viljuškom i zatim štapićem nabadaj rižu. Ako ti se pribor/escajg sviđa, obriši ga i stavi u džep.

Kuharu ili kuharici možeš odati priznanje ako glasno srčeš i mljackaš, a naročito velika pohvala jelu je glasno podrigivanje. Ako ti zapne nešto hrane među zube, pokušaj to izvaditi nožem ili viljuškom, viljuške u skupim restoranima imaju naročito oštre zupce. Ako ne ide, pokušaj noktom. Istim noktom dozvoljeno je guliti jabuku, breskvu ili ribu.

Cijele su knjige napisane o tome kako se jede riba, kako se kuša vino, kako se otvaraju škampi (vrsta morskih rakova, čiji je samo mali i dobro oklopljeni dio jestiv). Međutim, kao i mnoge druge stvari, ni ta se ne može naučiti samo čitajući, a osim toga uvijek postoje i druge knjige koje dokazuju suprotno. Pozovi se na druge knjige i jedi prstima.

Na svečanoj večeri kava se ne poslužuje za stolom, pa ako je želiš popiti zavuci se pod sto. Kad iskoristiš salvete, nastavi se brisati stolnjakom. Za stolnjak se drži i dok se ljuljaš na stolici.

Ukus hrane je, kao što mu i samo ime kaže, stvar ukusa, a ne cijene. Ukus i najskupljeg jela uvijek možeš popraviti kečapom ili majonezom. Podrazumijeva se da ćeš svako jelo slikati mobitelom i odmah staviti na Instagram.

Na telefonu

Iako telefon rijetko koristiš za razgovor jer taj način komunikacije: a) košta, b) spor je, c) nije grupan, d) ne možeš se služiti rukama, e) ne možeš uraditi selfi dok ti je kamera na uhu i f) najvažnije, bolje se komunicira porukama, ne treba zanemariti ni neke prednosti. Naprimjer, naročito je koristan za razgovor s osobama koje prskaju pljuvačku dok govore. Kad nekog zoveš, ne moraš se predstavljati, jer mu na njegovom ekrančiću piše tvoje ime. Ne moraš se predstavljati ni ako zoveš nepoznatu osobu, njoj ne mora biti do upoznavanja s tobom. Ako te zove neko s tvog broja, znači da su ti ukrali mobitel.

Nepisano pravilo je: što veći ekran, to kraći razgovor. Koristi kratke rečenice, najbolje od jedne riječi, po mogućnosti jednosložne, još bolje: samo samoglasnike. Sa da, ne, ok, aha, uf, ih, e, a?, i... može mnogo više nego što nastavnice i nastavnici književnosti i maternjeg jezika misle. S automatskim sekretaricama ne započinji razgovor.

Mamu nemoj zvati, zvaće ona tebe. Ako ti se ne sviđa šta čuješ, reci da je veza slaba i da se prekida. Na fin način joj reci da to što ti puni impulse ne znači da ima pravo da ti prazni bateriju.

Najzgodnije vrijeme da nekoga nazoveš je kad spava, jer dok shvati ko ga zove već se javio.

Da te ne bi ispravljali u onome “na telefonu” ili “pored telefona”, najbolje je da se ne predstavljaš. Štedi dužim razgovorima: jeftinije je obaviti jedan razgovor od sat vremena nego tri od dvadeset minuta. Ne telefoniraj nikome koga možeš dozvati glasom ili kamenom.

Vratimo se na poruke: ako želiš da ti prtsi budu brži od tatsature, brzinu kucanja poboljšaćeš ako slomiš oba palca pa ih pustiš da ti krivo zarastu.

U školskom/javnom WC-u

Prije svega: WC je skraćeniica od water closet, što bukvalno znači vodeni ormar ili plakar, malo slobodnije prevedeno: sobica s vodom, a ustvari je prostorija gdje ljudi odlažu svoje čvrste i tečne crijevne i bubrežne izlučevine u šuplje keramičke posude koje potom ispiru vodom prosljeđujući sve skupa dalje u kanalizaciju ili septičku jamu.

Dakle, u toj prostoriji za specijalne namjene mlada osoba se može susresti s nekoliko vrsta keramičkih posuda: tzv. šoljom (nikad se ne kaže WC fildžan!), tzv. čučavcem i tzv. pisoarom (samo u tzv. muškim WC-ima). Na prvoj se sjedi, nad drugim čuči, pred trećim se stoji. Mnogi muškarci stoje pred svim tim, dokazujući tako svoju muškost. Posljedica je da iza sebe ostavljaju uflekan, pošprican, poprskan, ukoliko zapišan WC.

Svaki naredni koji uđe trudi se da u tome nadmaši prethodnika. Problem nastaje prilikom obavljanja velike nužde na zapišanoj šolji. Većina korisnika to rješava čučajući na šolji kao na čučavcu, koja se zbog toga vremenom rasklima, pa se uvijek jedan čučatelj prije ili kasnije izvrne skupa sa šoljom. Kod ove tehnike izuzetno je važno prethodno podići poklopac. Selfi treba raditi oprezno, da mobitel ne bi završio u vlažnoj sredini. (Koga je igla ubola i u konac puše.)

Većina školskih WC-a za đake nema toaletnog papira, pa trebaš nositi svoj. U krajnjoj nuždi možeš istrgnuti par listova iz sve-ske ili udžbenika, ali ih moraš prethodno gužvanjem omekšati. Ako koristiš listove tabloida, naslove koji ti se dopadnu prepisi na vrata WC-a.

Kao što nema papira, često u WC-u nema ni vode, bilo zbog redukcije bilo zbog toga što je vodokotlić pokvaren. Od posljedice-nog smrada najbolje ćeš se zaštititi ako u nos naguraš pakovanje papirnih maramica. U nekim kabinama pored šolje ili čučavca nalazi se oveća plastična ili metalna okrugla četka, u postolju od istog materijala. Ona služi za samoodbranu, ukoliko neko na silu

pokuša da uđe u kabinu dok si ti unutra. Također, njome možeš nabiti pročitane i ocijenjene (upotrijebljene) listiće udžbenika ili tabloida u odvod, tako da ih poplava koja nastupi kad dođe voda ne može izbljunuti van.

Nakon što napustiš kabinu, zatvori vrata za sobom, tako da sljedeći korisnik misli da je zauzeta, čime ćeš ga sačuvati od vlastitih upravo pretrpljenih poteškoća. U suprotnom, kad uđeš u prostor s kabinama, zatvorena vrata otvaraj bez kucanja, jer ti sigurno niko ko je unutra neće reći slobodno.

Generalno je pravilo da WC treba ostaviti iza sebe zanimljivijim nego što je bio. Ako nemaš čime posušiti ruke nemoj ih ni prati. Ili ih operi, a osuši prskanjem drugih na hodniku.

Ako se pitaš zašto školski WC nije čist, zašto nema vode, zašto pipe ne rade, zašto nema papira, odgovor je jednostavan. Zato što je namijenjen pušenju. Selfi možeš napraviti i pored grafita na zidu, na kojima piše *Pušenje je štetno po zdravlje, ali ne i po bolest, ili Pušenje skraćuje cigarete.*

U kinu/bioskopu

Kino (ili bioskop) je sala u kojoj se prikazuju filmovi, publici koja nije čula za torrent. Ona koja jeste, ne dolazi toliko zbog filma koliko zbog kokica. Da bi što duže bile tople, treba ih kupiti nakon što se završe reklame, što znači da ćeš podići cijeli red dva puta, jednom izlazeći, drugi put vraćajući se. Početak filma je ionako uvijek dosadan pa ti niko neće zamjeriti. Podrazumijeva se da ćeš im prolazeći okrenuti leđa, stražnjicom ćeš ih lakše razgrtati.

Producenti (proizvođači filmova) bore se protiv dosade na razne načine, između ostalog i 3D projekcijama, ili pokretnim sjedištima. Njihova je ideja da se uživiš u film ne zato što je radnja dobra, nego zato što je doživljaj "realan", što znači da slobodno možeš vrištati, dizati noge u vis, bacati se na susjede i skakati na sjedišta. To sve, normalno, kad pojedeš kokice. Dokle god imaš 3D naočare na glavi ne odgovaraš za postupke u sali, jer s njima realno i nisi u njoj nego si u filmu.

U kino je zabranjeno uvoditi životinje, osim one koje mogu stati u džep. Ako scene nisu dovoljno strašne, miš, žaba ili sljepić iz džepa mogli bi popraviti stvar.

Za razliku od pozorišta, gdje se od publike očekuje da ne daje znake života, u kinu je poželjno uključivati se u dijaloge likova na platnu, ili glasno upozoravati junake da paze leđa ili ne otvaraju vrata iza kojih vreba napadač.

Kino osim gledanju filmova služi i takmičenju u ostavljanju otpada. Ukoliko želiš pobijediti, prije projekcije obezbijedi se omanjom vrećom kikirikija u ljusci, malim sokovima u tetrapaku, bombonima u omotu... Nijedan vlasnik kina ne voli da mu čistačice džaba zarađuju platu.

U bolnici

Prije ili kasnije neko od onih koje volimo završi u bolnici i onda mu idemo u posjetu. Posjeta obično traje sat vremena i zato je važno dobro se pripremiti i ništa ne propustiti. (Zapravo, traje kraće, jer put od kapije do bolesničke sobe nekad traje duže nego put od kuće do bolnice, a razlog su zagušenja pred liftom i sistem zaključanih hodnika i stepeništa.)

Pri ulasku izrazi bolesniku saučešće ili sućut, i nemoj sakrivati koliko loše izgleda. Možeš izgovoriti neke prigodne mudrosti, naprimjer da svi prije ili kasnije moraju umrijeti ili da Bog sebi uzima najbolje.

Običaj je da se bolesnicima ponese neki mali dar. Nemaštoviti ljudi u pravilu nose sok, voće ili keks, ali mogućnosti ima mnogo više. Naprimjer, svaki će se bolesnik obradovati pumpi za bicikl, čije crijevo može iskoristiti da kroz njega pije sok ne ustajući. Lijep dar za bolesnika su i neispravne slušalice za uši, koje će ga spasiti od hrkanja cimera.

Pošto o bolesti svog bolesnika uglavnom već sve znaš, vrijeme iskoristi da se obavijestiš o dijagnozama preostalih pacijenata u sobi. Ako su operisani, zamoli ih da ti pokažu rane ili ožiljke. Ugrabiš li priliku da te niko ne gleda, upiši svoja zapažanja u njihove bolesničke liste.

Ukoliko na nečijem stolu vidiš ukrštene riječi ili sudoku, pokušaj mu olakšati ležanje tako što ćeš ispuniti prazne križaljke i tabele. Uglavnom, nađi sebi neku zabavu, jer ako ti bude dosadno, zijaćeš naokolo i vidjeti da se bolnica raspada, da je linoleum oguljen, da se farba sa zidova guli, da je posteljina poderana, da su prozori neoprani...

Ako te bolesnik pita za školu ili simpatiju, odgovori da ste baš danas učili o bolestima zbog kojih ovdje leže, i o tome kako u svijetu raste smrtnost od njih. Možeš ispričati i neku anegdotu o tome kako doktori griješe i kako ljudi u bolnicama sve češće umiru i kod rutinskih zahvata.